

A FEJLŐDŐ ORSZÁGOKRA ALKALMAZANDÓ KERESKEDELMI RENDSZEREK

Az EU fejlesztési politikája hangsúlyozza a kereskedelem fontosságát, és a leginkább rászoruló országokra összpontosít. Az általános vámkedvezmény-rendszer (GSP) a fejlődő országok egyes termékeinek biztosít az EU piacához való preferenciális hozzáférést. Az afrikai, karibi és csendes-óceáni országokra vonatkozó preferenciális rendszereket a gazdasági partnerségi megállapodások garantálják, és a „fegyver kivételével mindent” rendszer továbbra is érvényes a legkevésbé fejlett országok tekintetében. Ezek a rendszerek összhangban vannak a Kereskedelmi Világszervezet szabályaival.

JOGALAP

A közös kereskedelmi politika jogalapját az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 207. cikke képezi. Az EUMSZ 188. cikkének (2) bekezdése kiköti, hogy a közös kereskedelem-politika végrehajtására a Parlament jóváhagyását igénylő rendes jogalkotási eljárást kell alkalmazni.

Az EUMSZ 218. cikke értelmében a nemzetközi kereskedelmi megállapodások, például a GPM-ek megkötéséhez a Parlament jóváhagyása szükséges. A Parlament hatásköre nem csak a rendes jogalkotási eljárás hatáskörét kiterjesztő Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta, hanem a jelenlegi jogalkotási ciklust jellemző gyakorlatoknak köszönhetően is növekedett. A folyamatban lévő kereskedelmi tárgyalások fokozottabb átláthatóságának biztosítása érdekében Jean-Claude Juncker, a Bizottság elnöke az Unió helyzetéről szóló beszédében kijelentette, hogy feloldják valamennyi tárgyalási felhatalmazás bizalmas minőségét.

KERESKEDELEM ÉS FEJLESZTÉS

A [„Kereskedelem, növekedés és fejlődés – A leginkább rászoruló országokra szabott kereskedelmi és beruházási politika kialakítása”](#) című, 2012. évi uniós közlemény tükrözi a „kereskedelem és fejlesztés” elképzelés jelentős változásait. Noha a kereskedelmet továbbra is a fejlesztési stratégiák középpontjába állította, annak szükségességét hangsúlyozta, hogy a fejlődő országok között egyre inkább különbséget kell tenni annak érdekében, hogy a leginkább rászorulóknak kapjanak figyelmet. Ezzel párhuzamosan arra is felhívta a figyelmet, hogy növelni kell a szinergiákat a kereskedelem- és a fejlesztéspolitikák – például a politikák fejlesztési

célú koherenciájának uniós elve és a „Változtatási program” című 2011-es közlemény^[1] – között, illetve ismételten rá kell mutatni annak fontosságára, hogy tiszteletben kell tartani az olyan alapvető uniós értékeket, mint az emberi jogok.

Multilaterális szinten az EU támogatja a WTO 2001-ben indított dohai fejlesztési menetrendjét. 2015 októberében az EU ratifikálta a WTO kilencedik miniszteri konferenciáján Baliban aláírt, a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló megállapodást, amely különösen fontos a fejlődő és a tengerparttal nem rendelkező országok számára. A WTO tizedik miniszteri találkozásán az EU és néhány más WTO-tagország erőteljesen fellépett a fejlődő országokat érintő egyéb témakörök előmozdításáért is. A 2017 decemberében Buenos Airesben tartott miniszteri konferencia eredményei azonban elmaradtak, és ez a fejlődő országokat hátráltatta.

A 2005 decemberében tartott WTO miniszteri konferencián indított [kereskedelemösztönző támogatás](#) kiegészíti a dohai fejlesztési menetrendet, és a kereskedelmi kapacitás kiépítéséhez nyújt támogatást a növekedés serkentése és a szegénység elleni küzdelem céljából. Az EU 2007-ben [stratégiát](#) fogadott el, amelynek átdolgoztak annak érdekében, hogy az megfeleljen az [ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrendjének](#), [a fejlesztési politikára vonatkozó uniós konszenzusnak](#) és [a globális stratégiának](#). 2017 júliusában a Bizottság [jelentést](#) adott ki, amelyet 2017 novemberében egy új [közlemény](#) követett. A Tanács 2017. december 11-én következtetéseket fogadott el a programról, a Parlament pedig 2017 augusztusában [meghallgatást](#) szervezett.

ÁLTALÁNOS PREFERENCIARENDSZER

[Az általános preferenciarendszer](#) (GSP) célja az, hogy a fejlődő országok és területek számára az áruikra kivetett vámtarifák csökkentése révén megkönnyítse az uniós piacra történő bejutást. Az Unió eredetileg egyoldalú tarifális preferenciákat biztosított annak érdekében, hogy további exportbevételt generáljon a fejlődő országok számára, hogy azok azt befektethessék fenntartható fejlődésükbe. A 2012-es reform^[2] után a GSP-rendszer a leginkább rászoruló országokra koncentrált, ám megtartotta a rendszer három elemét. Az első a [standard](#) „általános preferenciarendszer” (GSP), amely olyan önálló kereskedelmi szabályozás, amelyen keresztül az Unió egyes külföldi termékek számára nem kölcsönös alapon, csökkentett vámtarifák vagy vámmentesség formájában biztosítja az uniós piacra történő kedvezményezett bejutást. A második elem, a [GSP+](#) egy különleges ösztönzőrendszer, amely vámtarifacsökkentéseket kínál azoknak a sérülékeny országoknak, amelyek ratifikálták és végrehajtották az emberi és munkajogokra, a környezetvédelemre és a jó kormányzásra vonatkozó nemzetközi egyezményeket. A harmadik, a [„fegyver kivételével mindent”](#) (EBA) kezdeményezés 48 legkevésbé fejlett ország termékei – a fegyverek és lőszer kivételével – számára vámmentes és kontingensek nélküli bejutást biztosít.

[1]„Változtatási program: az EU fejlesztéspolitikájának hathatósabbá tétele” ([COM\(2011\)0637](#)).

[2]Az Európai Parlament és a Tanács 978/2012/EU rendelete (2012. október 25.) az általános tarifális preferenciák rendszerének alkalmazásáról és a 732/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 303., 2012.10.31., 1. o.).

A „standard” GSP-re – amely az összes vámtétel tekintetében megközelítőleg 66%-kal csökkenti a vámtarifákat – való jogosultság feltételeit megszigorították annak érdekében, hogy arra csak az alacsony és közepesen alacsony jövedelmű, leginkább rászoruló országok legyenek jogosultak. Ennek eredményeként a kedvezményezett csoportja 2016 és 2017 között jelentősen, 176-ról 23-ra, 2019-ben pedig 16-ra csökkent, ami azt jelenti, hogy a Világbank által magas vagy közepes jövedelmi kategóriába sorolt országokat fokozatosan kiiktatták a rendszerből.

A fenntartható fejlődést és a felelősségteljes kormányzást szolgáló GSP+ különleges szabályozás az összes vámtételnek többé-kevésbé ugyanazon, a standard GSP keretében kijelölt 66%-a tekintetében biztosított vámmentességet a kiszolgáltatottnak tekinthető fejlődő országok számára. Ennek az volt a feltétele, hogy a kedvezményezett országok ratifikálják és ténylegesen hajtsák végre a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó 27 nemzetközi megállapodást, ideértve az alapvető emberi jogi egyezményeket, a munkajogi megállapodásokat, valamint a környezetvédelemmel és a kábítószeres illegális előállítás és kereskedelme elleni harccal kapcsolatos bizonyos egyezményeket. A feltételek teljesítésének hiánya a vámengedmények felfüggesztését eredményezi. A kedvezményezett listája nyolc országra terjed ki. E két GSP-rendszer 2023. decemberéig érvényes.

A „fegyver kivételével mindent” (EBA) kezdeményezés 48 legkevésbé fejlett ország termékei – a fegyverek és lőszeres kivételével – számára biztosít vámmentes és kontingens nélküli bejutást korlátlan ideig. Ezek közül 34 afrikai, 8 ázsiai, 5 csendes-óceáni, egy pedig karibi ország (Haiti). Valamennyi olyan ország, amely az EU-val szabadkereskedelmi megállapodást írt alá és ratifikált, fejlettségi szintjétől függetlenül automatikusan kikerül a preferenciális elbánás hatálya alól.

GAZDASÁGI PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁSOK

A kereskedelmi megállapodások az EU és az afrikai, karibi és csendes-óceáni régió közötti kereskedelem a 2000. évi Cotonoui Megállapodás keretében történő előmozdításának fő eszközeivé váltak. Erre épülnek az EU–AKCS kereskedelmi kapcsolatok, amelyek a megállapodás három pillérének egyikét képezik, és amelyeknek kompatibilisnek kell lenniük a Világkereskedelmi Szervezet előírásaival. Ezek fokozatosan átveszik az Unió egyoldalú preferenciális kereskedelmi rendszerének szerepét.

A gazdasági partnerségi megállapodásokról szóló tárgyalások 2002-ben kezdődtek, és várhatóan 2008-ra zárulnak le. Mivel a tárgyalási folyamat a vártnál sokkal több időt vett igénybe, az EU rendeletet fogadott el a piacra jutásról annak érdekében, hogy 2014-ig (amit két évre meghosszabbított) átmeneti piaci hozzáférést biztosítson addig, amíg meg nem kötik, alá nem írják, és nem ratifikálják a gazdasági partnerségi megállapodásokat. A folyamat nem eredményezte a várt regionális dimenziót, mivel a piacra jutásról szóló rendelet lejártakor (2016. október 1-jén) csak két régió írt alá gazdasági partnerségi megállapodást, amelyet még nem ratifikált, és csupán egyetlen regionális gazdasági partnerségi megállapodás van hatályban. Bár a Cotonoui Megállapodás 2020 februárjában lejár, a gazdasági partnerségi megállapodások

érvényben maradnak, és továbbra is központi szerepet fognak játszani a Cotonoui Megállapodást követő időszakban.

A JELENLEGI HELYZET[3]

A [Karibi Fórum](#) (Cariforum) gazdasági partnerségi megállapodása volt az első regionális megállapodás, amelyet 2008 októberében írtak alá, és a Parlament azt 2009. március 25-én hagyta jóvá. Jelenleg ideiglenesen érvényben van, a gazdasági partnerségi megállapodás közös szervez 2010 óta rendszeresen üléseznek. A programot először 2015-ben vizsgálták felül, és a közös intézmények legutóbbi ülésére 2018 decemberében került sor Castriesben (Saint Lucia). A Miniszterek Tanácsának együttes ülésére 2019 végén vagy 2020 elején kerül majd sor.

[Nyugat-Afrika](#): az EU és 16 nyugat-afrikai ország között a regionális gazdasági partnerségi megállapodásról szóló tárgyalásokat 2014 februárjában zárták le és a szöveget 2014. június 30-án parafálták. A megállapodást a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége (ECOWAS) országainak állam- és kormányfői 2014. július 10-én hagyták jóvá. Az összes uniós tagállam és 15 nyugat-afrikai ország – Nigéria kivételével – aláírta a megállapodást. Mauritánia és az ECOWAS 2017. augusztus 9-én társulási megállapodást írt alá, amelyben rögzítik az ország részvételét az ECOWAS kereskedelempolitikájában, így a gazdasági partnerségi megállapodásban. Időközben Elefántcsontpart és Ghána 2008. november 26-án és 2016 július 28-án időszaki kétoldalú gazdasági partnerségi megállapodást írt alá. Az Európai Parlament 2016. december 1-jén adta egyetértését, és mindkét időszaki megállapodást ideiglenesen alkalmazták. Az Elefántcsontparttal és Ghánával kötendő ideiglenes gazdasági partnerségi megállapodással foglalkozó vegyes bizottság legutóbbi üléseire 2018 márciusában Abidjanban és 2018 januárjában Accrában került sor. A következő ülésekre 2019 első felében kerül sor.

[Közép-Afrika](#): Kamerun volt az egyetlen közép-afrikai ország, amely aláírta az EU és Közép-Afrika közötti gazdasági partnerségi megállapodást 2009. január 15-én. Az Európai Parlament 2013 júniusában adta egyetértését. Kamerun parlamentje 2014 júliusában ratifikálta a megállapodást, és az 2014. augusztus 4-én lépett ideiglenes alkalmazásba. Az EPA-bizottság negyedik ülésére 2019 februárjában Yaoundéban (Kamerun) került sor, a következő ülésre pedig 2019 decemberében Brüsszelben kerül sor. Időközben az EU felvette a kapcsolatot a régióval a többi közép-afrikai ország csatlakozását illetően, de regionális gazdasági partnerségi megállapodást még nem írtak alá.

[Kelet- és Dél-Afrika](#) (ESA): 2009-ben a régió négy országa (Mauritius, Seychelles, Zimbabwe és Madagaszkár) gazdasági partnerségi megállapodást írt alá, amelyet 2012. május 14. óta ideiglenesen alkalmaznak. A Parlament 2013. január 17-én adta egyetértését. A megállapodás nyitva áll más országok előtt is, és a Comore-szigetek 2017 júliusában írta azt alá. A KDA–EU ideiglenes gazdasági partnerségi megállapodással foglalkozó bizottság hét alkalommal ülésezett, amelyből a legutóbbira 2019 januárjában Brüsszelben került sor, a következő ülésre pedig 2019 végén a Seychelle-szigeteken kerül majd sor.

[Kelet-Afrikai Közösség](#) (EAC): a regionális gazdasági partnerségi megállapodásról szóló tárgyalások 2014. október 16-án sikeresen lezárultak. Ruanda és Kenya 2016. szeptember 1-jén írta alá a megállapodást, csakúgy, mint az uniós tagállamok és az EU. A ratifikáció folyamatban van Kenyában és Ruandában. Uganda és Burundi foglalkozik a gondolattal, hogy aláírja a megállapodást. 2016. november 11-én a tanzániai parlamenti képviselők sajnálatosan a gazdasági partnerségi megállapodás ellen szavaztak. 2019 februárjában az EAC megállapodott abban, hogy további megbeszéléseket folytat az EU-val az egyes EAC-partnerállamok számára aggodalomra okot adó kérdésekről.

[Dél-afrikai Fejlesztési Közösség](#) (SADC): tíz éves tárgyalássorozatot követően a gazdasági partnerségi megállapodást 2014 júliusában sikeresen lezárták. Az EU és a Dél-afrikai Fejlesztési Közösségnek a gazdasági partnerségi megállapodást kötő csoportja – amely a Dél-afrikai Fejlesztési Közösség 15 tagállamából hat ország: Botswana, Lesotho, Mozambik, Namíbia, Szváziföld és Dél-Afrika – 2016 júniusában aláírta a megállapodást, és az 2016 októberében lépett ideiglenesen érvénybe, miután az Európai Parlament 2016 szeptemberében egyetértését adta. Mozambik 2017 áprilisában ratifikálta a megállapodást. Angola megfigyelői státusszal rendelkezik, és elképzelhető, hogy a jövőben csatlakozik a megállapodáshoz. A közös kereskedelmi és fejlesztési bizottság első ülésére 2017 februárjában került sor, amelyet 2017 októberében egy második ülés követett. A harmadikra 2018 februárjában került sor. A megállapodás ideiglenes hatálybalépése óta a felek fontos témákkal foglalkoztak, így a felügyelettel, a civil társadalom bevonásával és a megállapodás intézményi kereteivel. 2019 februárjában tartották meg az első vegyes tanácsi ülést Fokvárosban (Dél-Afrika), ahol elfogadták a GPM [intézményi keretét](#).

[A csendes-óceáni térség](#): gazdasági partnerségi megállapodást az EU és Pápua Új-Guinea 2009 júliusában, a Fidzsi-szigetek pedig 2009 decemberében írt alá. Az Európai Parlament 2011 januárjában adta egyetértését. Pápua Új-Guinea parlamentje 2011 májusában ratifikálta a gazdasági partnerségi megállapodást. A Fidzsi-szigetek 2014 júliusában úgy határozott, hogy megkezdje a gazdasági partnerségi megállapodás ideiglenes alkalmazását. 2018 júliusában Tonga kifejezte szándékát a GPM-hez való csatlakozásra. A tárgyalások jelenleg folynak a Salamon-szigetekkel, Szamoa pedig a közelmúltban fejezte be csatlakozási folyamatot, amely 2018. december óta ideiglenesen hatályban van. Az EU és a csendes-óceáni térség közötti ideiglenes gazdasági partnerségi megállapodással foglalkozó bizottság hat ülést tartott: 2011 áprilisában és 2012 februárjában Port Moresby-ben, és 2013 júliusában, 2015 júniusában és 2017 októberében Brüsszelben. A Kereskedelmi Bizottság legutóbbi ülésére 2018 októberében került sor Brüsszelben, a következő ülésre pedig várhatóan 2019 közepén kerül sor.

Gonzalo Urbina Treviño
04/2019

